

TEMPERAMENT TIPLARINI BAHOLASHDA
D.Keyrs so'rovnamasi

FURKATOVA SEVINCH SHERZOD QIZI.
XO'JAMQULOVA DILNOZA HAZRAT QIZI.

Denov tadbirkorlik va pedagogika instuti pedagogika fakulteti psixologiya yo'nalishi
112PS-24 gurux talabalari.

SHOMUROTOV ULUGBEK MELIKBOBOYEVICH

Denov tadbirkorlik va pedagogika institute Pedagogika fakulteti Pedagogika va
psixologiya kafedrası o'qituvchi (maqola ilmiy raxbari)

Email: ulugbekshomurotov986@gmail.com

Tel: +998915107420

<https://orcid.org/0009-0008-8004-499X>

Anotatsiya: Ushbu maqolada temperament tiplarini aniqlash va baholashda D. Keyrs (David Keirsey) tomonidan ishlab chiqilgan temperament so'rovnomasining mazmuni, tuzilishi va amaliy ahamiyati yoritiladi. D. Keyrs o'zining temperament modeli orqali shaxsning individual farqlarini, muloqot uslublarini va xulq-atvor strategiyalarini tahlil qilish imkonini beradi. Ushbu model Mayers–Briggs tipologiyasi (MBTI) asosida ishlab chiqilgan bo'lib, insonlarni to'rt temperament tipiga: Idealist (NF), Ratsional (NT), Hunarparvar (SP) va Qo'riqchi (SJ) turlariga ajratadi. Tadqiqot shaxsni chuqur tushunish, kasbga yo'naltirish, jamoada moslashuv va yetakchilik sifatlarini baholashda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Temperament, D. Keyrs, MBTI, shaxs tipologiyasi, psixologik test, ratsional, idealist, qo'riqchi, hunarparvar.

АННОТАЦИЯ: В статье рассматривается содержание и значение опросника темперамента Дэвида Кейрси (D. Keirsey), предназначенного для оценки индивидуальных различий личности. Модель Кейрси основана на типологии Майерс–Бриггс (MBTI) и выделяет четыре основных типа темперамента: Идеалист (NF), Рационал (NT), Хранитель (SJ) и Артизан (SP). Методика помогает понять особенности личности, стиль общения и поведения человека. Опросник Кейрси широко используется в психологии, педагогике, профориентации и менеджменте.

Ключевые слова: темперамент, Кейрси, MBTI, типология личности, психологическая диагностика, Идеалист, Рационал, Хранитель, Артизан.

ANNOTATION: This article describes the structure, purpose, and application of

David Keirsey's Temperament Sorter, a psychological tool for assessing personality types. Based on the Myers–Briggs Type Indicator (MBTI), Keirsey's model divides people into four main temperaments: Idealist (NF), Rational (NT), Artisan (SP), and Guardian (SJ). The Keirsey Temperament Sorter helps to understand individual differences, communication styles, and behavioral tendencies. It is widely used in education, career counseling, and leadership development.

Keywords: temperament, Keirsey, MBTI, personality types, psychological assessment, Idealist, Rational, Guardian, Artisan.

Kirish. Inson temperamentini aniqlash psixologiyada shaxsni tushunishning eng muhim jihatlaridan biridir. Har bir inson o'ziga xos psixologik ritm, emotsional reaksiya va faoliyat tezligiga ega. Shu bois temperamentni o'rganish shaxsning xulq-atvori, moslashuvi va faoliyat samaradorligini tahlil qilishda asosiy mezon hisoblanadi.

D. Keyrs temperament modeli

Amerikalik psixolog David Keirsey 1978-yilda o'zining mashhur Keirsey Temperament Sorter (KTS) so'rovnomasini ishlab chiqdi. U K.G. Jungning psixologik tiplari hamda Mayers–Briggs indikatoriga tayangan holda insonlarni to'rtta temperament turiga ajratdi.

D. Keyrs modeli quyidagi asosiy toifalarni o'z ichiga oladi:

Idealist (NF) – hissiy jihatdan chuqur, boshqalar his-tuyg'ulariga sezgir, qadriyat va ma'naviyatni yuqori baholaydigan shaxslar. Ular ko'pincha psixolog, o'qituvchi, yozuvchi kabi kasblarga moyil bo'ladilar.

Ratsional (NT) – tahliliy, strategik fikrlovchi, mustaqil qaror qabul qiluvchi shaxslar. Ular muhandislik, ilm-fan, menejment sohalarida muvaffaqiyatli bo'lishadi.

Hunarparvar (SP) – amaliyotga yo'naltirilgan, tezkor, ijodkor va riskni yoqtiruvchi insonlar. Ular san'at, sport, biznes sohasida faol bo'lishadi.

Qo'riqchi (SJ) – tartib, mas'uliyat va an'anaviy qadriyatlarni qadrlaydigan, ishonchli va mehnatsevar shaxslar. Ular rahbarlik, ta'lim, boshqaruv sohalarida samarali ishlaydi.

So'rovnoma tuzilishi va o'tkazish tartibi

D. Keyrs so'rovnomasi 70 dan ortiq savollardan iborat bo'lib, ishtirokchining muloqot uslubi, qaror qabul qilish jarayoni, va hayotga munosabatini aniqlashga qaratilgan. Har bir javob insonning MBTI tipidagi belgilar – E/I (ekstraversiya/introversiya), S/N (sensor/intuitiv), T/F (ratsional/emotsional), J/P (tartibli/erkin) – orqali baholanadi.

Natijada har bir insonning MBTI tipi aniqlanadi (masalan: ENFP, ISTJ, ENTJ va hokazo), so'ngra u Keyrsning temperament toifalaridan biriga kiradi.

D. Keyrs so‘rovnomasining ahamiyati

So‘rovnoma shaxsning ichki imkoniyatlarini ochish, kasb tanlashda yo‘naltirish, jamoaviy ishlarda shaxslar o‘rtasidagi munosabatlarni tahlil qilishda muhim rol o‘ynaydi.

Uning afzalliklari quyidagilardan iborat:

Oson va tez to‘ldiriladi;

Natijalar shaxsning o‘zini anglashiga yordam beradi;

Kasbiy yo‘nalishni aniqlashda samarali;

Psixologik moslashuvni osonlashtiradi.

Pedagogik va amaliy jihatlari

Ta‘lim jarayonida o‘qituvchi yoki psixolog D. Keyrs testidan foydalanib, o‘quvchilarning temperament tipini aniqlaydi. Bu esa:

Individual yondashuvni shakllantirish,

O‘quv motivatsiyasini kuchaytirish,

Jamoaviy muloqotni yaxshilash,

Stressni kamaytirish imkonini beradi.

Xulosa. D. Keyrs so‘rovnomasi temperamentni aniqlashning zamonaviy, ilmiy asoslangan metodlaridan biridir. U shaxs tipini to‘g‘ri baholash, ijtimoiy va kasbiy moslashuvni ta‘minlashda katta ahamiyat kasb etadi. Mazkur metod psixologik amaliyot, pedagogika, menejment va kadrlar siyosatida keng qo‘llanilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Keirsey D. Please Understand Me II: Temperament, Character, Intelligence. — Del Mar, CA: Prometheus Nemesis, 1998.
2. Myers I., Briggs K. MBTI Manual. — Palo Alto: Consulting Psychologists Press, 1990.
3. Jung C.G. Psychological Types. — Princeton University Press, 1971.
4. Karimova V.M. Psixologiya asoslari. — Toshkent: O‘zbekiston, 2019.
5. G‘oziyev E.G‘. Umumiy psixologiya. — Toshkent: Fan, 2018.
6. Eysenck H. Personality and Individual Differences. — London: Routledge, 1990.